

Ingezonden

Hoe plat: is de aarde?

Hans van Sprang, (NLJ 09-06-1999)

Het is aandoenlijk om te kijken naar een film over Odysseus of om de Odyssee te lezen. De mensen in de tijd van Homerus begrepen er niets van. Ze waren bang voor verschrikkingen van de natuur en leefden ook nog eens op een platte wereld waar je vanaf kon vallen. Op een schijf onder ons kreunden de doden en op de schijf boven ons brasten de goden.

Maar mensen zouden geen mensen zijn als we niet nog meer wilden. Daedalus en Icarus bonden vleugels aan, Odysseus doortrok de Hades en de Babyloniërs bouwden een toren tot in de hemel. En de straf voor overmoed bleef niet uit. In zo'n gelaagd, hiërarchisch, plaatje van het heelal kenden we onze plaats en was straf een vanzelfsprekende reactie op de zonde.

En dan wordt de aarde boller en schuiven we langzaam naar het middelpunt van het heelal. Da Vinci meet ons vleugels aan en Jules Verne exploiteert een, nu continue, driedimensionale ruimte, van de diepte van de zee tot de 'ruimte' op menselijke afstand van de aarde. Als een waar visionair beschrijft hij de technische ontwikkelingen die de laatste eeuw van het millennium kenmerkten: onderzeeërs, raketten en razendsnelle ballontochten om de aarde heen.

Er is zelfs meer gekomen. Meest opvallend is de ongelooflijke versnelling van de communicatie. Een fysieke reis naar Kosovo is niet meer nodig. De verschrikkingen staan rechthoekig op de muur bij iedereen thuis. De telefoon verbindt mensen over de gehele aarde en zit ook al niet meer aan een draadje vast. We horen en zien alles, binnen een paar uren nadat het is gebeurd, en we leven in een tijd dat iedereen via het Internet toegang heeft tot meer informatie dan hij in zijn hele leven zal kunnen verwerken.

Maar waar leidt dat toe! In ieder geval niet tot meer begrip voor elkaar. Op elk moment zijn er over de gehele wereld nog zo'n 20 oorlogen bezig. Er is een continue, ongecontroleerde stroom van vluchtelingen op wisselende schaal. En het is blijkbaar niet zo dat geweld stopt als het zichtbaar wordt; soms lijkt het bijna te worden uitgelokt door de aanwezigheid van de mediavertegenwoordigers. In ieder geval wordt de berichtgeving vrijwel altijd met een bepaald doel gekleurd. En dat zullen we nooit kwijtraken, denk ik.

Waar het wel toe leidt is een gigantische toename van de noodzaak om snel veel te doen. Kortom in korte tijd een doel bereiken waar je vroeger met veel mensen jaren mee bezig was. En als je niet mee kunt, dan krijg je een klap: je wordt getroffen door een 'burn-out', midlifecrisis of gewoon overspannenheid. En ben je dus ook afgeschreven. als het even niet meer gaat.

In vier millennia is de aarde bol geworden, zijn de goden verdreven naar randgebieden, is de natuur zijn plaats geweest en staat de aarde centraal als woonplaats van de mens. Maar is de aarde in werkelijkheid minder plat geworden? Aan alle kanten vallen er dagelijks mensen af. Door oorlogen. waanzinnige werkdruk of omdat ze anderszins niet mee willen. En als je van een platte schijf afvalt, ben je meteen uit het oog verdwenen. Uit het oog, uit het hart.